

NİĞDE'NİN PREHİSTORYASINA YENİ KATKILAR

Güner SOYLU

1965 ve 1966 yılları güz mevsiminde Niğde ili sınırları içinde fakültemiz Prehistorya Kürsüsü adına kısa süreli iki prehistorya inceleme ve araştırma gezisi yaptık. Gezi ve incelememiz sonucu elde ettiğimiz üç tane obsidiyen yonga aletle, bulduğumuz birkaç doğal mağara bölgenin prehistorik buluntularına yenilerini katması yönünden ilgi çekicidir umudundayız.

Jeolojik bir Türkiye haritasında görüleceği gibi, Niğde'nin kuzey batısı volkanik (andezit, bazalt, obsidiyen), doğusu ise genellikle metamorfik seriler ve kalkerli oluşumlarla belirgindir. Şehrin kurulduğu bölge ise 4. zaman (Quaternary) tabakalıdır. Kuzeybatıda yer alan Hasan, Karaca, Melendiz dağları çevresi obsidiyen alanı içine girmektedir¹. İç Anadolu², hattâ Güney ve Güneybatı bölgelerimizin³ prehistorik ve protohistorik devirlerinin alet yapımında ham maddeyi obsidiyen olarak bu alan sağlasa gerektir. Melendiz dağlarının doğu yamaçlarına düşen Kömürcü köyünün Korkuyu mevkiinde rastladığımız, zaman zaman işletilen geniş bir obsidiyen ocağı ve hemen çevresinden topladığımız obsidiyen yongalar buranın prehistorik devirlerden kalma açık bir atölye olduğunu göstermektedir.

Niğde, prehistorik yönden pek buluntu vermeyen fakir bölgelerimiz arasında bulunmasına rağmen, 1956 yılında sayın Hocam, Niğde Akmedrese Şehir Müzesini gezileri sırasında müze müdürü sayın Kemal Kiper'in izinleriyle koleksiyonlar içerisindeki obsidiyenden çıkarılmış, çok güzel işlenik mızrak uçlarını ilk seramik (Neoli-

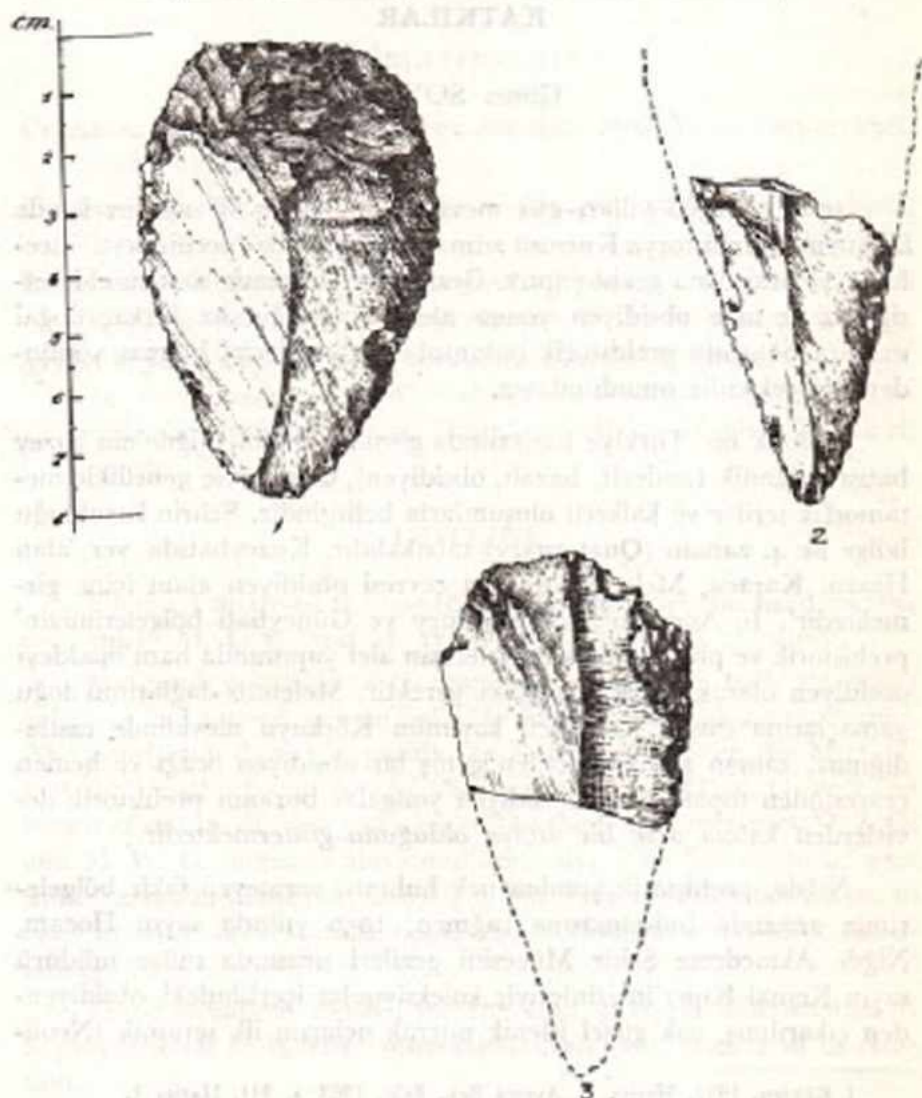
1 Kökten, 1952, Harita, 1. Ayrıca Bak. Esin, 1963. s. 341, Harita 1.

2 Todd, 1966. s. 139-163.

3 Salecki, 1964. s. 132, 135 şek. 4-6.

tik) ve protohistorik (Kalkolitik) olarak değerlendirmişti⁴. Çevrede bu yönden araştırmalar yapan Ian A. Todd ise esrinde bu buluntulara yer vermediği görülmüştür⁵.

Yukarıda adı geçen obsidiyen yonga aletleri (şekil : 1, 2, 3) şehrin hemen kuzeyine düşen ve Kışla - Kadarak mevkiî denilen, ortalama

4 Kökten, 1958, s. 11.

5 Todd, a. g. e.

yüz metre kadar yükseklikte volkanik bir plato üzerinde ve ince kumlar içinde bulduk. Şehir barajının su dağıtım arklarından birinin buradan geçmesi, aletlerin bu sularla daha yukarlardan taşınmış getirilmiş olabileceğini göstermektedir. Bu platonun daha ayrıntılı incelenmesi ele geçen belgelere yenilerini katması yönünden faydalı olacaktır sanırız.

Bulduğumuz obsidiyen yonga aletlerden biri (şekil : 1), geniş ve ikili bir uç - kazıyıcıdır. İnsan elinden çıkma ve iş görmüşlüğü bütün ayrıt izlerini üzerinde taşımaktadır. Kullanmadan meydana gelen kenar çentikleri ise çok belirgindir. Şekil 2 ve 3'de görüldüğü gibi kırık olmalarına rağmen yongaların uç - kazıyıcı özellikleri açıkça görülmektedir. Yalnız bu yongaların bir dolgu buluntusu olmamaları yüzünden devir olarak yaşlandırma oldukça zordur. Bununla beraber aletlerle birlikte seramik'e rastlanmamış olması paleolitik (Eski Yontma Taş Devri) sınırları içinde bulunduğumuzu göstermektedir. Tipolojik yönden de orta ve üst paleolitik devirlerin yonga alet özelliklerini gösteren bu belgeleri sağlam bir kronolojiye varana kadar şimdilik, geç orta paleolitik olarak nitelendirmek yeterlidir kanısındayız. Bu kanımızı, orta paleolitik devir aletlerinin bir bölümünün obsidiyenden yapılmış olması ve daha önceleri aynı çevrede incelemelerde bulunan Niğde Müzesi ekibinin ele geçirdiği gene obsidiyenden yonga aletleri paleolitik olarak değerlendirmeleri de desteklemektedir. Müzede görmek fırsatını bulduğumuz bu aletlerin büyük bir bölümü yonga, içlerinden iki tanesi de el baltası formundaydı. Aynı şekilde Kars ve çevresi de paleolitik devrin obsidiyenden yonga aletlerini vermiştir⁶. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, çevrenin daha dikkatlice ve yakından incelenmesi gerekmektedir. Böylelikle daha bol sayıda el baltalı - yongalı bir seri paleolitik belge elde edeceğimizi umarız.

Ayrıca, Gölcük bucağında yüzeyden topladığımız obsidiyen parçaları ile, Melendiz dağları eteklerinde yer alan Kitleli köyünün Karaçayır mevkiinde kuru bir dere yatağının iki geçesinde yer alan küçük, fakat yaptığımız sondajlarla geç prehistorik devirlerde kesinlikle oturdukları anlaşılan mağaralar bölgenin prehistorik yerleşimine ışık tutmakta ve Niğdenin prehistorya açısından yeniden ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ürgüp'e kadar uzattığımız bir gezimizi de Avla

6 Kökten, 1952, s. 180.

7 Kökten, 1943 s. s. 119 ve bak. Kökten, 1943 b. s. 608, 611.

dağı çevresinin araştırılmasına ayırmıştık. Ürgüp'ün güneyine düşen bu dağ dolaylarında geniş bir bazalt alanına rastlamamıza rağmen bazalttan yapılmış bir alet bulamadık. Gelecekteki araştırmalarımız her halde daha verimli olacaktır. Bize bu gezi fırsatını sağlayan sayın Fakülte Dekanlığına şükranlarımızı sunmayı da bir borç biliriz.

BİBLİOGRAFYA

- Esin, Ufuk** - Peter Benedict, 1963. *Recent Development in the Prehistory of Anatolia*. Current Anthropology. Vol. 4. No. 4. pp. 339-46.
- Kökten, Dr. İ. Kılıç**. 1943 a. *Doğu Anadolu Kars Bölgesinin Tarih Öncesi Araştırmalarına Dair İlk Not*. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 2. s. 119 - 121.
- . 1943 b. *Kars'ın Tarih Öncesi Hakkında İlk Kısa Rapor*. Türk Tarih Kurumu Belleteni Cilt. VII., s. 601 - 613.
- . 1952. *Anadolu'da Prehistorik Yerleşme Yerlerinin Dağılışı Üzerine Bir Araştırma*. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt. X, Sayı. 3 - 4. s. 165 - 207.
- . 1958. *Tarsus - Antalya Arası Sahil Şeridi Üzerinde ve Antalya Bölgesinde Yapılan Tarih Öncesi Araştırmaları Hakkında*. Türk Arkeoloji Dergisi. Sayı. VIII - I. s. 10 - 16.
- Solecki, Ralph S.** 1964. *An Archeological Reconnaissance in the Beyşehir-Suğla Erea of South Western Turkey*. Türk Arkeoloji Dergisi. Sayı. XIII - I.
- Tood, Ian A.** 1966. *Aşıklı Hüyük - A Protoneolithic Site in Central Anatolia*. Anatolian Studies. Vol. XVI. p. 139 - 163.